

TIIRUTAJA

EESTI ORNITOLOOGIAÜHINGU TEABELEHT

NR 50 ♦ DETSEMBER 2020

EESTI ORNITOLOOGIAÜHING
ASUTATUD 1921

Loe sellest lehest:

- 1 Endelinnud meie pärandkultuuris
- 4 Linnuhuviliste lood: Margus Ots
- 6 Aasta linnu digijoonistusvõistlus
- 8 Noortenurk: Toidulaudade mõju talvisele lindude arvukusele
- 10 Toots – maailma esimene GPS-GSM-saatjaga rukkirääk
- 11 Haruldaste röövlindude pesaleiud

☛ Kägu on üldteada oraakellind, kes tuleb kodusse teadete tooma.

Foto: Elina Anijärv

Endelinnud meie pärandkultuuris

Mall Hiimäe

Inimese ja muu looduse suhte minevikupildi kirjeldamisel kuulub meie rahvapärimsus kõnekaimate hulka. Uskumusi, vanasõnu ja kõnekäände, rahvajutte ja -laule, linnuhäältsuste tõlgendusi ja endelisi tähendusi on nüüdseks talletatud juba poolteistsaja aasta vältel. See Eesti Kirjandusmuuseumi rahvaluulearhiivis säilitatav andmekorpus võimaldab pilku heita nii muistse aja rahvatarkuste tagamaadele kui ka selgitada eri linnuliikide kuvandit inimkultuuris.

Kas homme tuleb ilus ilm?

Populaarsuse poolest on esil ikka need Eestis tavalised avamaastiku linnuliigid, keda on hõlpus märgata ning ühtaegu nende käitumist jälgida. Kui teated kajakatest ilmaennetes Eesti kihelkonnakaardile kanda, saab selgeks, et teadete levikuala hõlmab läänesaared, kulgeb Pärnu lahe piirkonnast piki mererannikut Narva jõeni ning sealt edasi Peipsimaal veel piki Emajõe Võrtsjärve ümbrusse välja. Kesk-Eestist seevastu rannikuliidudest teateid pole. Kui lausa metsakülad välja

arvata, on lühiajalise ilmaprognoosi sünoptiku rollis hallvares. Kas istuvad puu võras või ladvas või koguni maas, kas lendlevad rahutult ja käratsevad või püsivad vaikselt paigal? Rahutu lendlemine, asukohavahetus, käratsemine ja keerlemine on märk ilmamuutusest, enamasti tuuliste ja tormiste aegade saabumisest. Lõuna-Eestis loetakse vareste istumine kõrgel puu ladvas vihmaendeks. Siinkohal võiks küsida: kas Põhja-Eestis niimoodi vihma eel ei käituta? Pigem on asi selles, et inimesed ei taju looduse olemist ega toimimist sarnaselt. Meie kliimavööndis on tähelepanu keskendunud pigem vihma- kui külmaennetele. Päril külmalinnud on leevike ja rasvatihane. Vihmalinnud on põlluharijarahvale olulisemad, tähele pandi iseloomulikke häältsusi: tikas (musträhn) tillub vihma, vihmaviu viugub, vihmakass (peoleo) kräunub, rüüts (metsvint) rüütsib. Vihmalinnud on veel ronk, kaelustuvi, sookurg, kägu, kiivitaja, laanepüü, kassikakk, isegi hüüp jt ilmekamad häälitsejad.

Pikaaegse ilmaprognoosiga on teisiti

Kuidas me ka ei sooviks juba kevadel suve ning sügisel talve ette arvata, uskudes, et loodusemärgid seda näitavad, käitub ilm ikka omatahtsi.

Miks on tuttpüti silm punane?!

Kuigi kaugelt vaadates ei pruugi tuttpüti erkpunast silma märgata, on tähelepanelikumad linnuvaatlejad pütiaastal mitmeid kordi selle erksavärvilise tunnuse kohta küsinud. Ühest kindlat teaduslikku seletust sellele ei ole, kuid erinevate teooriate kohta saab lugeda tuttpütiaasta kodulehe teadusuudistest (www.eoy.ee/tuttpytt).

TUTTPÜTT
AASTA LIND 2020

Siin on tüüpnäiteid uskumuste seast.

Kui kuldnokk laulab saabumisel enne päeva, tuleb soe suvi. (Hargla, 1937)

Kui kägu lõpetab kukkumise enne jaani, siis tuleb külm sügis. Kui aga peale jaani, siis pikk ja soe sügis. (Paistu, 1938)

Kui sügise lõokene kõrgel lendes kaua laulab, siis saab ilusat talvet. (Suure-Jaani, 1889)

Sageli põhineb ennustus mingil analoogial. Endena tajutavate konstateeringute hulka kuulub vanasõna sügisrände kohta: „Kured lähevad – kurjad ilmad, haned lähevad – hallad maas (ka: halvad ilmad), luiged lähevad – lumi taga.“ Ornitoloogid ongi juba märkinud, et see olla valearvamus. Niisugust ütlust ei peaks võtma kui otsest ilmaennustust – see vanasõna märgib lihtsalt sügise saabumise järkjärgulisust. Ka nt ütlus „Ronk toob küünlapäeval esimese pesapalgi ja maarjapäeval ristib juba lapsi“ osutab asjaolule, et see lind on väga varane pesitseja võrreldes varesega, kes esimese pesapalgi panevat paika maarjapäeval.

↑ Kui ruckirääk hüüab põllul, kasvab hea rukis.

Foto: Kauro Kuik

→ Kui sookurg saabub, peab veel kuhi heinu alles olema.

Foto: Karl Adami

↓ Kui sügise lõokene kõrgel lendes kaua laulab, siis saab ilusat talvet.

Foto: Igor Tseskidov

Linnud saagiennetes

Soovunelmad, et majandusaasta oleks saagikas, leiavad ended sisu ja vormi loodumärkide lahtimõtestamisel, iseasi, kas seoseid tegelikult usuti või usutakse. See on nagu horoskoop, mida linnud meil mõtestada võimaldavad. Niisiis: kui luid kevadel madalal lendavad, koeb kala madalas vees; kui kägu kukub merepoolses metsaservas, tuleb hea kalasaak; kui linalindu (linavästriku) näed kevadel esimest korda kõrgel, kasvab pikk lina; kui ruckirääk hüüab põllul, kasvab hea rukis või on põllusaak parem kui heinasaak; kui nurmkanad piirkonnast kaovad, tuleb viljaikaldus.

Fenoloogilised orientiirid tegutsemisjuhisenä

Võrreldes kuufaaside, pilvede kuju, tuule suuna, külvinädalate ja nädalapäevade ning kiriku-kalendri tähtpäevade arvestusega on fenoloogilised vaatlused olnud maainimese tööorientiirina kõige objektiivsem abivahend, olgu tegemist jahi, kalapüügi või maaviljelusega. Niisiis: õhtul alustab metsiskukk laulu kohe, kui laulurästas lõpetab; kui kurg soos, siis haug jõe suus (kudemisrände algus); kui öösorr juba laulab, siis latikakudu lõpeb; kui sookurg saabub, peab veel kuhi heinu alles olema; sobiv aeg kaera külvata on

↑ Lühiajalise ilmaprognoosi sünoptik on hallvares. Foto: Kauro Kuik

siis, kui haava lehed puus varese ära varjavad; peoleo laulab: „Viska lina! Viska lina!"; kui püüpoeg jõuab juba oksale lennata, siis peab külvivaka varna panema; kui rukkioras maarjapäeval varese ära varjab, siis saab jakobi-päevaks uudseleiba; külvikured annavad veel kuu aega kartuleid võtta.

Lind kui hinge kandja

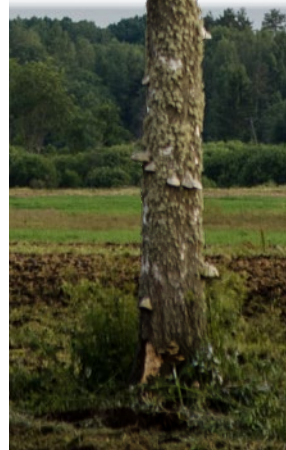
Abstraktsevõitu kujutelm tiivuliste seotusest inimhingedega näib olevat tavatult ürgne nähtus, mille kajastused elavad meie maailmatunnetuses edasi praegusajalgi. Arheoloog Lembit Jaanits on oletanud Tamula järve äärsel matuse kohta, et võib-olla pidid sookure tiivaluud hauapanusena lapse käte juures hõlbustama lapse hinge jõudmist surnute elupaika. Uuemaid andmeid on oma doktoritöös lisanud arheoloog Mari Tõrv, kes kirjutab, et samalaadseid leide ning otsustusi on nüüdseks teada ka mujalt Euroopast, ning lisab Tamula leiu kohta:

„Matus ise pärineb siis Tamula matusipaigalt, mis hetke teadmiste kohaselt dateerub ajavahemikku 3900–3500 eKr. Oluline on nende dateeringute puhul märkida, et ehkki me räägime neoliitikumist, mis Euroopas tähendab valdavalt viljeleva majandusega ühiskondi, siis Tamula kogukond oli kindlasti veel püügimajandusliku

↓ Kui linalindu (linavästri-
kut) näed kevadel esimest
korda kõrgel, kasvab pikk
lina. Foto: Moonika Bukotkin

→ Valge-toonekurg on
seostatud teispoolsu-
suga. Foto: Kadri Niinsalu

↑ Laanepüü on üks vihmalindudest.
Foto: Siim Vaar

taustaga, ehk et me räägime küttidest, kalastajatest ja korilastest. Seetõttu on oluline ka nt Euroopast paralleele otsides keskenduda hoopiski mesoliitikumi kombestikule, mitte neoliitikumi omale. Tamulas on suure osa toidulauast andnud just magevee kalad.“ Toodud kirjakoht aitab esiaja periodiseeringutesse pühendamatul mõista, et kõne all on maaviljeluse-eelne ajastu.

Seosed teispoolsusega

Linnupärimuses määrab seose teispoolsusega juba pelgalt see, et linnud – need tiivulised olendid – on lendavad. Inimene lahkub siitilmast, tema keha saab mullaks, kuid hing jääb alles ja kulgeb linnuna. Uskumustes on linnu roll siiski liigiti erinev.

See oleneb sulestiku värvusest (must või valge), häälitusest (valjus, meloodilisus, rütm, tämber), käitumisest, toitumisviisist, rände-eristusest, tuntuusest (kohalik või võõramaise päritoluga). Tuntumad teispoolsusega seostatud linnud on ronk ja teised musta sulestikuga vareslased, must- ja valge-toonekurg, kägu, suitsu- ja räästapääsuke ning kodukakk.

On hämmastav, kui võrd palju veel 21. sajandil teatakse endelisi juhtumeid seoses lindudega, kes ilmuvad meie koduringi, tuues sõnumi pere liikme lahkumisest manalateele. Üldteada orakellind koduaeda teadet tooma tulnud lindude seas on kägu. Juhtumid, kus halb enne ühe, kahe või kolme aasta pärast täide läheb, jäävad pere liikmete mällu püsima ning kinnitavad, et üleloomulikuks peetav on siiski võimalik. Niisiis on halba karta, kui pääsuke eluhoonesse tikub, tema pesa või pesast poeg alla kukub, kui tihane aknale koputab, rähn katusele toksima tuleb, linavästrik aknaklaasil enda peegeldust nähes seda ründab, kui kakk pahaendeliselt huikab, kui rongad üle maja lennates kaklevad. Lastele õeldi, et üle pea lendavad sookured lasevad täisid kaela (nii riide- kui ka peatäid on rahvausus seotud surma ja surnuga). Ja kui valge-toonekurg 19. sajandil Eestis asulatesse ilmus, arvati temast algul muidugi halba.

Margus Ots:

„Oluline linnuvaatlemist tõeliselt nautida.“

Küsitlesid Liis Keerberg ja Tiiu Tali

Kuidas sa lindude juurde sattusid?

Põhikooli ajal käisin klassikaaslaste eeskujul Tartu loodusmajas hoopis entomoloogiarings, kogusin mardikaid ja liblikaid. Äkki on mõni karp mardikatega isegi Vaibla linnujaamas kapis alles ... Põhikooli ajast meenuvad ülipõnevana tundunud õised liblikapüügid valgusega ning ninasarvikipõrnikate otsingud kõduhunnikutest vanavanemate juures Setumaal. Lindude vaatlemisega ma tollal ei tegeelnud, polnud sellega üldse kokku puutunud. Muutus toimus 1985. aastal, mil entomoloogiaringsi suvelaager toimus Puhtu ornitoloogiajaamas, kus tollal juba gümnaasiumiõpilane Toomas Tammaru püüdis võrguga ka linde. Mul on senini väga hästi meeles, et võrgus oli üks pruunselg-põõsalind, kelle rõngastamist ma põnevusega jälgin. Nagu paljudele teistelegi andis just osalemine rõngastamises – elus linnu käes hoidmine, tema tunnuste vahetu vaatamine – ka minule olulise tõuke hoopis linnuhuvi tekkimiseks. Sama aasta sügisest läksin juba Heinrich Veromanni juurde ornitoloogiaringi ja sellega jäi putukate kogumine päeva pealt katki.

Margus Ots
1987. aastal.

Algusaastatel oli sinu suurimaks mõjutajaks Veromann?

Jah, Veromann kindlasti. Tema isik ja juhendamise viis olid kindlasti põhjusteks, miks süvendatud linnuhuvi tekkis ja jäi, kuid loomulikult ka mõnus seltskond, kes kõik ongi jäänud linnuhuvi juurde ja sõpradeks tänini. Üksinda tegutsedes ... ma ei tea, mis suunas mu huvi oleks läinud. Samuti on minu jaoks oluliseks eeskujuks olnud – ja on loomulikult praeguseni – Eerik Leibak oma põhjalikkuse ja tohutute teadmistega mis iganes valdkonnast. Ja ma arvan, et mitte ainult minule, vaid ka paljudele teistele. Tuleb lugeda ja uurida – ainult nii saab teadmisi ning paremaks.

Kas n-ö sportlikku linnuvaatlust sel ajal, kui sina alustasid, üldse oli?

Isiklike edetabelite ja nimekirjade pidamine algas 2000. aastatel suuresti soomlaste eeskujul. Üldiselt liiginimekirjade pidamine innustab, seda olen soovitanud ka algajatele. Veel soovitan, et kui sul on mõni lemmikkoht, siis pane seal kohatud liigid viimseni kirja, ja nii iga kord. See sunnib rohkem tähelepanu pöörama kõikidele, sh tavalistele lindudele, ja annab väga head teavet ning pika väärtusliku

aegrea piirkonna linnustikust. Retkenimekirjade pidamisega saad aga kiiremini tavalised liigid selgeks ja õpid märkama ka teisi, haruldasemaid. Igasuguste nimekirjade pidamine toob kindlasti huvilisi juurde, aga see ei peaks olema eesmärk omaette. Kui käia loodust vaatlemas, võiks seda teha nii, et teavet koguneks võimalikult palju ning kõik vaatlused, samuti pesitsused ja muu selline, saaks kirja pandud ja mõnda andmebaasi sisestatud. Tuleb teadvustada ja väärtustada ka sportlikul eesmärgil tehtavate linnuvaatluste rolli, mille abil ju nii laiemalt looduskaitstes kui ka ornitoloogias vajalik andmestik kogunebki.

Oled töötanud mitmes asutuses juhtival kohal, viimasel paaril aastal ka ornitoloogiaühingu juhatuses, kust peatselt lahkud. Mida oled õppinud organisatsiooni toimimise ja inimeste kohta?

Mul on olnud hea võimalus teha hästi erinevates valdkondades koostööd väga erinevate inimestega, kes on oma ala parimad, ja mul on selle üle väga hea meel. Paraku on linnuvaatlejate ja ornitoloogide seas levinud seesama tendents, mis paljudes muudeski valdkondades: on kompetentseid ja väga häid spetsialiste, kes teevad tööd hästi ja kvaliteetselt, seejuures ennast upitamata. Kuid on ka inimesi, kes eksperdi mõõtu välja ei anna – näiteks teevad asju pealiskaudselt

Vaibla võrguliinides noorte linnuvaatlejatega.

Foto: Kristjan Adojaan

Nii algajatele kui edasijõudnud linnuvaatlejatele soovitab Margus Ots palju väljas käia, teistelt õppida ja kodutööd teha. Foto: Kristjan Adojaan

või ebakvaliteetselt –, ent võtavad sõna ükskõik millisel teemal ning siis sageli piinlikult ebapädevalt. Ja julgust selle ebapädevuse kohta ausalt oma arvamust avaldada valdavalt ei ole: lihtsam ja turvalisem – nagu paljudel juhtudel näeme – on silm kinni pigistada. Absurdne!

Ja kui siit harituse teemat edasi arendada, siis tegelikult võiks silmas pidada ka seda, kes on linnuhuviline, kes linnuvaatleja ja kes ornitoloog. Praegu on need mõisted sageli segamini ja näib, et kes vähegi mõnda linnuliiki tunneb, nimetab ennast ornitoloogiks. See aga diskrediteerib ornitoloogiat kui teadusharu ning vähendab akadeemilise ornitoloogiahariduse olulisust meie valdkonnas tegutsemisel. Ornitoloog on ikkagi ornitoloogia erihariduse saanud inimene, eesti keeles linnuteadlane, kelleks saamiseks ja olemiseks on vaja hoida taskus ülikooli diplomit. Linnuvaatlejad, -huvilised ja -sõbrad oleme aga loomulikult kõik. Paralleeli võib tuua filoloogiaga: see, et me lugeda

ja kirjutada oskame, ei tee meist veel filolooge.

Lõppkokkuvõttes viib see kõik selleni (ma muidugi lootan, et ei vii!), et ebapädevuse ja pealiskaudsuse märk jääb avalikuse silmis külge kõigile linnuvaatlejatele ja ornitoloogidele. Näiteks on minult viimasel ajal korduvalt küsitud, kas ornitoloogide hulgas normaalseid inimesi ka üldse on. See kõlab ohtlikult meie tegevusala mainele ja sunnib ausalt otsa vaatama kogu linnuvaaldkonnale. Kurv.

Linnukaitseline küsimus: mis on sinu hinnangul kõige suurem probleem seoses lindudega?

Suurim probleem on vähene teadlikkus, harimatus. Üleüldine looduse tundmine on kõige alus.

Mida soovitaksid algajale linnuvaatlejale?

Käia koos teistega väljas ja õppida kogenumatelt ning teha kodutööd, s.t lugeda määrajaid ja käsiraamatuid. Peale selle on

Uku Paal:

„Margusega kohtusin esmakordselt Ropka-Ihaste luhal, kus 1992. aastal oli käimas loendus. Tema oli siis tudeng ja mina Jaanus Eltsi linnuringist retkele komandeeritud jõnglane. Margus on algajaid meelsasti juhendanud ja linnuvaatluse propageerimine on talle alati oluline olnud.

Koos oleme käinud nii Eestis kui ka laias maailmas. Kui mõnda seika meenutada, siis tuleb meelde hetk Tasmaaniast. Tahtsime ennast üsna inimitühjas läänerranniku piirkonnas laagripaika sättida, leidsime viida „Caretaker“ ja suundusime pileteid hankima. Koputasime kontori ülesannet täitva päevi näinud autosuvila uksele ja kui keegi ei reageerinud, paotasin vaikselt ust. Avanes veider vaatepilt, kus „kontorihoone“ esikut täitsid taarahunnikud ja sohval lesis kustunud olemisega härra. Kuskilt ilmus välja ka ala hooldaja, kes tundus ise tõsist hooldust vajavat. Vindine seltsimees juhatas meid lahkelt laagriplatsile ja võttis meelsasti piletiraha vastu. Ilmselt investeeriti saadud sissetulek kohe lähimasse külapoodi, et sandi ilmaga piirkonnas külmarohtu hankida. Tundus, et olime jõudnud maailma viimasesse inimasustusega punkti. Ees ootas fantastiline päev tuhandete tormilindudega.“

oluline linnuvaatlemist tõeliselt nautida, siis lisandub ka teadmisi kiiremini.

Edasijõudnutele?

Käia palju väljas, õppida koos teistega ja teha veel rohkem kodutööd! Enda pealtki tean, et mingil hetkel tundub, nagu tunneksidki juba linde, enesekindlus kasvab, aga hakkad süvenema ja saad aru, kui vähe sa tegelikult tead. Peab pidevalt pingutama.

Pärnus Rääma prügilas kajakate rõngaid lugemas.

Foto: Uku Paal

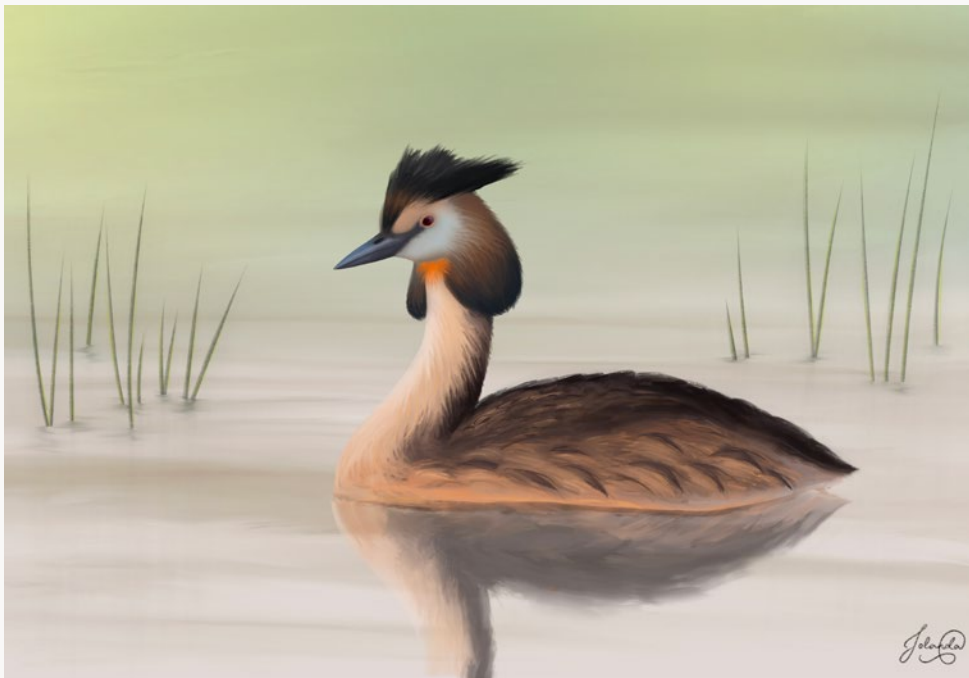
Peeter Raudsepp:

„Margusega oleme tuttavad juba üle 30 aasta. Olime siis Heinrich Veromanni õpilased Tartu loodusmajas. Mäletan teda tollest kaugest ajast kui väga teadmisjanulist, viisakat ja tagasihoidlikku koolipoissi.

Teadmiste, oskuste ja juhiomaduste poolest on Margusele palju antud ning kõiki neid andeid rakendades on ta olnud väga paljude oluliste asjade algataja ja edasiviija meie linnuelus.

Mul on olnud privileeg ligi 20 aasta vältel osaleda Margusega ühes tiimis linnurallidel nii Eestis, Lätis kui ka Leedus. Olime selle pika aja jooksul timminud linnuralli tehnika nii peeneks, et arvel on pingsalt iga liik, minut ja läbitud kilomeeter.“

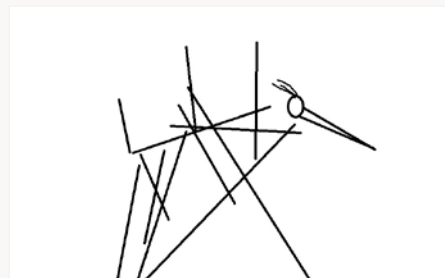
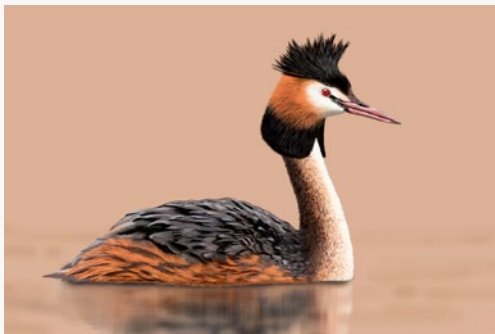

Jolanda Heero. 1. koht 11–14-aastaste seas.

Reet Rea-Smyth.

2. koht 19-aastaste ja vanemate vanuserühmas.

Albert Linna. 1. koht kuni 10-aastaste seas.

Tähe-Leen Metsoja.

1. koht 15–19-aastaste seas.

Mia Lootsar.

3. koht 11–14-aastaste seas.

Aasta linnu digijoonistusvõistlus

8. detsembril toimunud traditsioonilisel suurel linnuõhtul tunnustas Eesti Ornitoloogiaühing parimaid aasta linnu joonistajaid. Eesti Ornitoloogiaühingu ning Haridus- ja Noorteameti korraldatud aasta linnu joonistusvõistlusele olid digikultuuriaasta puhul oodatud digijoonistused. Hindamisele pääses kokku **958 tööd** erinevatest paikadest üle Eesti. Žürii hindas saabunud töid neljas vanuserühmas: kuni 10-aastased, 11–14-aastased, 15–19-aastased ning 19-aastased ja vanemad.

■ Kuni 10-aastaste osalejate hulgas nimetas joonistusvõistluse žürii esikoha vääriliseks **Albert Linna**, teise koha sai Evelina Matjušenko ja kolmanda koha Jesenia Svarts.

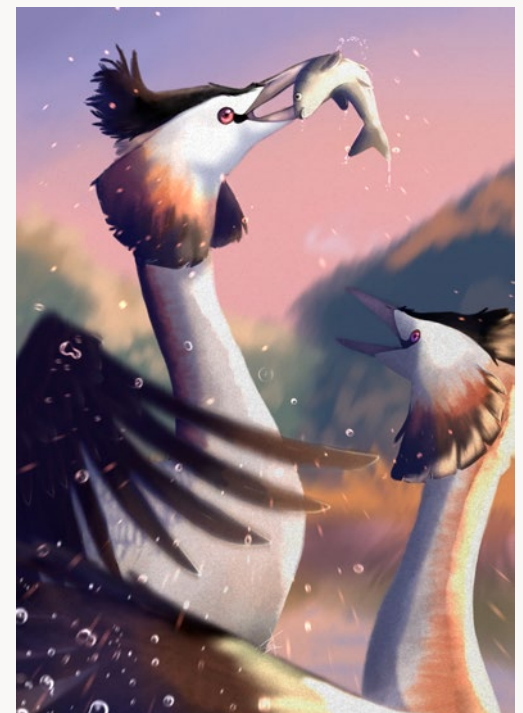
■ Vanuserühmas 11–14-aastased pälvis esimese koha **Jolanda Heero**, teise koha Anna Latõševa ja kolmanda koha Mia Lootsar.

■ 15–19-aastaste vanuserühmas hindas žürii esimese koha vääriliseks **Tähe Leen Metsoja**, teisele kohale Eva Liisa Rebase ja kolmandale Stefani Freitoki.

■ Vanemate kui 19-aastaste seas tunnustati esikohaga **Neeme Mölli**, teise kohaga Reet Rea-Smythi ja kolmandaga Annely Päsokit.

Kõige noorem osaleja oli kaheaastane ning kõige vanem 62-aastane. Aasta linnu tuttpüti digijoonistusvõistluse parimaid töid saab vaadata lehel www.eoy.ee/tuttpytt.

Stefani Freitok. 3. koht 15–19-aastaste seas.

Evelina Matjušenko.
2. koht kuni 10-aastaste seas.

Annely Päsok.
3. koht 19-aastaste ja vanemate vanuserühmas.

Jesenia Svarts. 3. koht kuni 10-aastaste seas.

Neeme Möll.
1. koht 19-aastaste ja
vanemate vanuserühmas.

Anna Latõševa.
2. koht 11-14-aastaste seas.

Eva Liisa Rebane.
2. koht 15-19-aastaste seas.

Toidulaudade mõju talvisele lindude arvukusele

Airiin Ling

Airiin Ling sai 2019. aastal noore uurija stipendiumi uurimistööks „Toidulaudade mõjust talvisele lindude arvukusele“.

Airiin saavutas oma uurimusega 2019. aastal Leedus toimunud keskkonnateemalisel konkursil „Back to Nature“ ingliskeelse te tööde kategoorias esikoha ja sai Rootsis õpilaste uurimistööde konverentsil diplomi.

Gümnaasiumi uurimistöö teema valik – „Toidulaudade mõju talvisele lindude arvukusele“ – on seotud minu ornitoloogiahuviiga: olen viis aastat osalenud Tartu loodusmaja huvikooli ornitoloogiaringis.

Tartu Jaan Poska gümnaasiumi juhendaja Lauri Mälloga otsustasime, et pöördun kaasujuhendaja leidmiseks Eesti Ornitoloogiaühingu poole. Nii liitusin Jaanus Eltsi talilindude seireprojektiga.

Seireprojekti ankeedis on arvukuse juures lahter ka toidulaudade kohta, kuid enamik projektis osalenud vaatlejaid pole sinna andmeid märkinud. Eriti jäi see silma linnamaastike seireandmetes. Siit tekkis küsimus, kas toidulaua lahter ankeedis on üldse vajalik ja kas linnas polegi toidulaudu või pole neid lihtsalt näha. Seepärast tegin 2019. aasta jaanuaris lihtsa vaatluse, kus 30 minuti pikkusel rajal lugesin kokku kõik näha olevad toidulauad. Vaatluskohtadeks valisin Tartu Supilinna, Tammelinna ja Raadi linnaosa, sest seal oli suurim tõenäosus toidulaudu näha. Hiljem läbis sama raja kontrollrühm ning lõpuks võrdlesime tulemusi selgitamiseks välja, kas n-õ tavavaatleja (ilma ornitoloogilise taustata) märkab toidulaudu. Tulemustest selgus, et lindude talvised toidulauad on ka tavavaatlejale nähtavad ja seega tuleks need seireankeeti üles märkida.

Loetletud toidulaudade arv jaanuar-veebruar 2019

	Supilinn	Raadi	Tammelin
Autor	13	16	32
Kontrollrühm	15	16	28

Rasvatihaste arvukus tõusis, kui toidulaudade arv rajal suurenes.

Foto: Inge Parring

Talilindude seireprojekt algas 1987. aastal ning vaatlusandmeid saavad sellesse esitada kõik linnuhuvilised. Vaatleja valitud 10-kilomeetrisel rajal tuleb täita vaatlusankeet: märkida üles oluline info raja kohta (pikkus, vaatlusaeg, maastikutüübid) ning kindlas biotoobis loendatud lindude liik ja arv. Vaatlusperiood on veel omakorda jaatatud kolmeks osaks ehk tegelikult toimub talve jooksul kolm seirevaatlust: novembris, detsembris-jaanuaris ja veebruaris. Uurimistöös on neid vaatlusi nimetatud vastavalt **sügis-, jõulu- ja kevadvaatluseks**.

Kirjutamiseks on kollane alal

TALILINNULOENDUSED	
Palun saatke loenduste andmed märtsi lõpuks tavapostiga aadressile Eesti Ornitoloogiaühing, Veski 4, Tartu, Tartumaa 51005 või elektrooniliselt aadressile Jaanus.Elt@eoy.ee.	
RAJA NUMBER:	
Teie rist, kui rada on uus:	
VAATLEJA NIMI:	
ADDRESS:	
E-POST:	
KULUPAEV:	(näit. 04.01.2019)
LOENDUS:	(kirjuta sobiv number: 1 = sügis, 2 = jõulu, 3 = kevad)
VAATLUSE	(algus, näit. 09:32)
KELLAEG:	(lõpp, näit. 14:25)
VAATLEJATE ARV:	
LUMIKATE	1=lumi puudub, 2=lund kohati, 3=alla 5cm, 4=5-10cm, 5=11-20cm, kirjuta sobiv kood 6=21-50cm, 7=51-100cm, 8=üle 1m.
VEEKOGUD	Raja lähistel asetseb 1=mererand, 2=järve kallas, 3=jõe kallas, kirjuta sobiv kood 4=eeliste kombinatsioon, 5=veekogu pole.
JÄÄKATE	Raja lähistel oled 1=veekogud lahti, 2=jääs ainult rand/laht, 3=kohati kirjuta sobiv kood vaba vett, 4=veekogud kõikjal kinni.
PIHLAKAMARIAD	Kirjuta sobiv kood: 3=vähe, kirjuta sobiv kood: 4=kohati rohkesti
Marjasaak:	0=ei tea
Marjarohkus	1=ei esine 5=rohkesti

Kirjutamiseks on kollane ala. Summad arvutatakse automaatselt.

ühikud	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	0
Raja muudus	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	0
1 Kõrvalvee lük	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	0
2 Kalliskall	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	0
3 Raudkall	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	0
4 Kalliskall	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	0
5 Kalliskall	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	0
6 Kalliskall	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	0
7 Kalliskall	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	0
8 Kalliskall	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	0
9 Kalliskall	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	0
10 Kalliskall	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	0

Linnud	sügis	jõulud	kevad
Rasvatihane	0,40	0,21	0,19
Sinitihane	0,12	0,17	0,38
Salutihane	0,31	0,08	0,24
Kodutuvi	0,26	0,27	0,01
Suur- kirjurähn	0,20	0,18	0,15
Rohevint	0,01	0,05	0,35
Leevike	0,09	0,07	0,02
Koduvarblane	0,15	0,44	0,43
Põldvarblane	0,03	0,26	0,40
Puukoristaja	0,33	0,04	0,05
Hakk	0,13	0,06	0,15
Talvike	0,04	0,21	0,19
Siisike	0,00	0,07	0,07
Raudkull	0,06	0,44	0,05

Tabel 1. Vaatluste tulemused linnamaastikul.

Uurimistöö aluseks on kolme aasta vaatlusandmed: 2015, 2016 ja 2017, kokku üle 390 vaatlusankeedi. Sealt valisin andmeteks vaatlustulemused kahest biotoobist, linna- ja talumaastikult, kus võiks leida lindudele mõeldud toidulaudu, ning 14 linnuliiki. Liigid valisin ankeetidesse märgitud enim kohatud lindude põhjal.

Andmeid analüüsisin Excelis lineaarse korrelatsiooni abil. Kuna selline andmeanalüüs on kergesti mõjutatav, võtsin andmevalimist välja erindid ja kõik rajad, millel oli toidulaudade arvuks märgitud 0.

Ainuke selge seos ilmnes jõuluvaatlusel maapiirkonnas toidulaudade arvu ja rasvatihase arvukuse vahel. Seos paistis veelgi paremini välja, kui võrdlesin selle liigi vaatlustulemusi eri radadel, mis olid sorteeritud toidulaudade arvu järgi. Lindude arvukus suurenes koos toidulaudade arvu suurenemisega, kuid seda siiski ainult teatud piirini. Samasugust analüüsi võiks teha ka teiste liikidega, kuid nende arvukus oli võrdlemise väike ja korralikku trendi välja ei joonistunud.

Lindude arvukust mõjutavad paljud tegurid, näiteks õhutemperatuur, eelmise aasta pesakonna ellujäämisprotsent, talvine ränne jm. Viimastel aastatel on talved muutunud pehmemaks ja külm periood jäänud lühemaks. Seetõttu pole toidulaud enam hädavajalikud, sest pehmetel talvedel leiavad linnud endale toidu iseseisvalt.

Et Jaanus Eltsi uuringus on vaatluse all talveperiood, mis on omakorda jagatud kolmeks osaks, analüüsisin iga perioodi (sügis, jõulud, kevad) veel eraldi, et näha ajalisi muutusi lindude arvukuses. Talv on igal aastal isesugune ning lisatoidu andmise algus ja lindude tegelik toiduvajadus sõltub ilmast.

Analüüsist ilmnes seos toidulaudade ja lindude arvu vahel, aga ainult maapiirkonnas. Linnas olid andmed pigem kasinad. Maapiirkonna tulemused olid ka täpsemad, sest sealsed vaatlejad olid kõik toidulaud kirja pannud. Võib oletada, et linnavaatluste ankeetidel olid toidulaud lihtsalt tähelepanematuses märkimata jäetud, sest kontrollkatses tuli välja, et tegelikult

Linnud	sügis	jõulud	kevad
Rasvatihane	0,22	0,78	0,42
Sinitihane	0,10	0,35	0,36
Salutihane	0,17	0,07	0,07
Kodutuvi	0,36	0,62	0,12
Suur- kirjurähn	0,08	0,13	0,11
Rohevint	0,26	0,27	0,36
Leevike	0,61	0,14	0,44
Koduvarblane	0,42	0,40	0,42
Põldvarblane	0,86	0,67	0,78
Puukoristaja	0,38	0,32	0,04
Hakk	0,39	0,44	0,53
Talvike	0,01	0,12	0,06
Siisike	0,22	0,04	0,14
Raudkull	0,15	0,02	0,04

Tabel 2. Vaatluste tulemused maapiirkonnas.

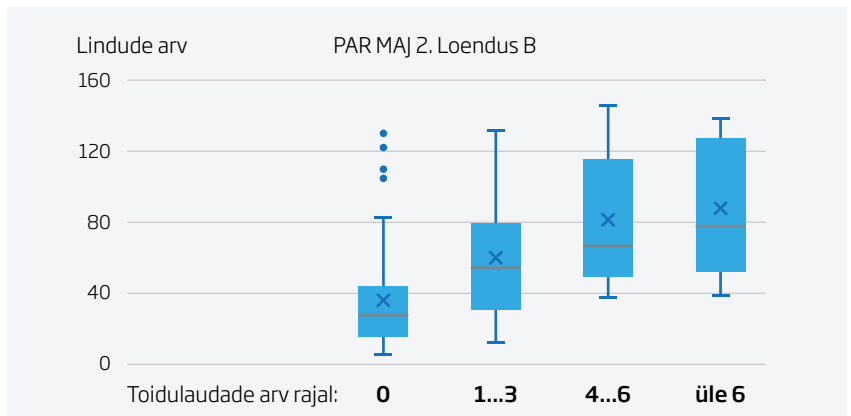
on toidulaud ja -majad vaatlejatele täiesti nähtavates kohtades. Et selline uuring täpsema vastuse annaks, peaks vaatluslehtedele toidulaudade arvu lahter ikkagi alles jääma ning edasistes uuringutes tuleks vaatlejaid ärgitada linnas toidulaudadele rohkem tähelepanu pöörama.

■ Ainsa trendina seostub toidulaudade arv kindlalt rasvatihase arvukusega jõuluvaatlusel maapiirkonnas

■ Kindel trend: toidulaudade arvu suuremine toob kaasa ka lindude arvukuse suurenemise, aga seda ainult teatud piirini.

Toidulaudade ja lindude arvu vahel oli tugev seos, kui korrelatsioonikordaja r -i väärtus oli suurem kui 0,7. Väärtused vahemikus 0,3-0,7 näitasid keskmise tugevusega seost ja vahemikus 0,1-0,3 oli tegu nõrga seosega. Seos kahe teguri vahel puudus, kui korrelatsioonikordaja väärtus oli väiksem kui 0,1.

Analüüs rasvatihase (*Parus major*) arvukusest erinevate toidulaudade arvuga radadel teisel vaatlusperioodil (jõulud) linnas.

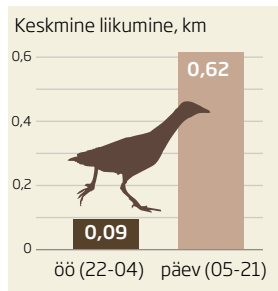

Pehmetel talvedel leiavad linnud endale toidu iseseisvalt. Pildil leevike.
Foto: Marko Kuivonen

Toots - maailma esimene GPS-GSM-saatjaga rukkirääk

Jaanus Elts, Riho Marja

2020. aastal algas Eesti Ornitoloogiaühingul põllulindude uurimisele keskendunud LIFE projekt (LIFE-IP ForEst&FarmLand), mille üheks osaks on rukkiräägu elupaigakasutuse uurimine GPS-GSM-saatjatega.

Joonis 1. Rukkirääk Tootsi keskmine liikumine (kahe punkti vaheline kaugus) öisel ja päevasel ajal.

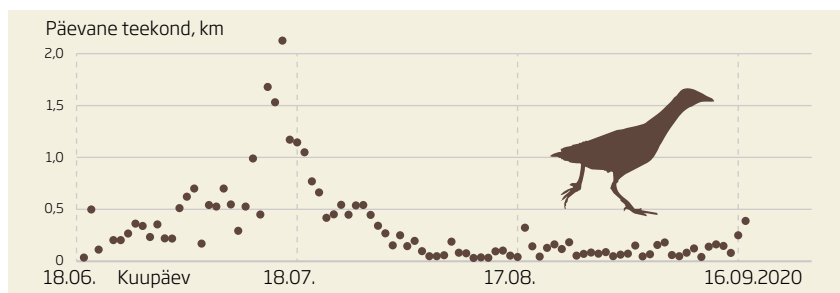
Rukkirääk on tuntud oma salapärase eluviisi poolest: suurema osa ajast veedab ta varjatult kõrges tihedas taimestik. Sisuliselt ainuke võimalus tema toimetusi jälgida on kasutada raadiosaatjaid. Alles viimastel aastatel on hakatud tootma räägusuuruse linnu jaoks piisavalt väike-seid GPS-seadmeid, mis edastavad täpseid andmeid uuritava isendi tegeliku asupaiga kohta.

Tänavu said sellise seadme selga üheksa rukkirääku. Kasutasime GSM-võimekusega seadmeid, mis andis võimaluse olenevalt valgustingimustest ja patarei laetusest muuta saatja seadeid. Enamik saatjaid töötas väga lühikest aega (umbes nädala), kuid üks – firma Ornitela saatja – osutus meie uuringu jaoks väga sobivaks ning kogus andmeid alates juunist kuni linnu rändele asumiseni septembris.

Öösel laulab ja päeval kõnnib

Rukkirääku peetakse öölinnuks, sest enamasti tunneme ta ära öise laulu järgi. Päeval teeb see liik häält harva ja jääb mulje, justkui oleks see talle puhkeae. Nagu näitas meile Toots, on tegelikkus täpselt vastupidine (joonis 1), s.t rääk liigub ringi peamiselt päeval, pimedal ajal on ta pigem paikne ja markeerib lauluga territooriumi.

Joonis 2. Rukkirääk Tootsi päevase teekonna kogupikkus uurimisperioodil. Kõige aktiivsem oli Toots juuli keskpaigas.

Kaart 1. Tootsi liikumise trajektoor Juula ümbruses Tartumaal.

Kaart 2. Tootsi rändekaart 2020. aasta novembri seisuga. Tootsi viimane peatuspaik on Loode-Türgi.

Rääk Toots on saanud endale saatja selga.

Foto: Riho Marja

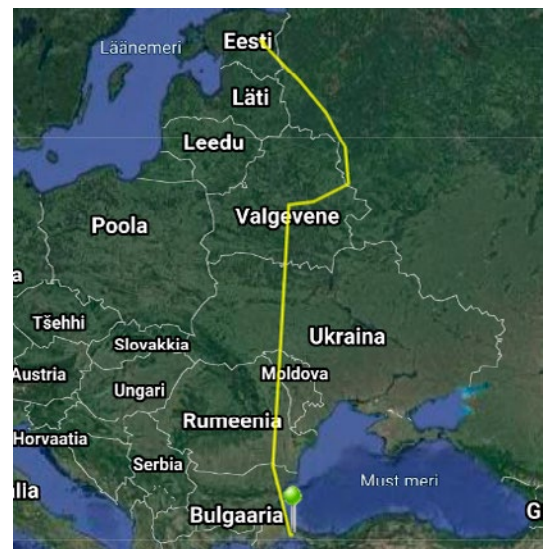
Elu keeb kevadel

Räägud liiguvad pesitsusperioodi alguses märksa rohkem ringi kui pärast pesitsust, mil nad on suhteliselt paiksed (joonis 2). Aeg-ajalt muudavad nad siiski oma tegutsemisala, ilmselt olenevalt toiduobjektide rohkusest ja elupaiga kiirest muutumisest (peamiselt rohumaade niitmine). Toots elas viimase kuu enne rändele asumist püsivalt suviodras, kuigi tema esimesel territooriumil oli hein selleks ajaks juba uuesti kõrgeks kasvanud ja see paiknes vahetult odrapõllu kõrval.

Suve jooksul kasutas Toots märkimisväärselt suurt ala, seejuures pidi ta kahelt rohumaalt niitmise tõttu lahkuma ning elas kuni rändele asumiseni suviodras (kaart 1).

Toots asus rändele 20. septembril ja võttis ette üpris ootamatu rändete. Ta ei lennanud mitte otse lõuna poole, vaid põikas Venemaa kaudu Valgevenes. Aku vähese laetuse tõttu seal side saatjaga katkes. Alles novembri lõpus edastas saatja uuesti andmeid. Selleks ajaks oli Toots jõudnud Loode-Türki, umbes 100 km kaugusele Istanbuli südalinnast (kaart 2). Ka seal kasutab Toots toitumiseks põldudevahelisi poollooduslikke rohumaaribasid.

Tänavune aasta oli räägu-uuringutes prooviaasta, mille peamine eesmärk oli katsetada eri tootjate seadmeid. Järgmisel aastal on plaanis paigaldada 20 uut GPS-seadet, mis peaksid andma meile palju uusi andmeid selle salapärase ja toreda liigi elupaigakasutuse kohta.

Tagaotsitavad: „röövlid“ saatjaga

Ülo Väli

2019. aastal alustasid Eesti Maaülikooli ornitoloogid Tartumaal projekti, mille eesmärk on põllumajandusmaastiku elurikkuse ja ökoloogiliste seoste uurimine. Projekti oluline osa on röövlindude liikumise jälgimine GPS-saatjate abil ning seetõttu on kahe aasta jooksul saatja selga saanud üle poolesaja röövlindu, kelle seas on hiireviusid, väike-konnakotkaid, roo- ja soo-loorkulle ning kanakulle.

Esimesed aastad on andnud põllumajandusmaastiku elurikkuse kohta paljulubavaid tulemusi, kuid peale röövlindude pesitsusajsete toimetuste peetakse silmas ka nende liikumist väljaspool pesitsusaega. Nüüdseks on kõik loorkullid rännanud oma talvitusaladele Lääne-Aafrikas ning väike-

konnakotkad suundunud Lõuna-Aafrikasse. Hiireviud nii kaugale ei lenda, enamik neist piirub rändega Kesk-Euroopasse.

Mõned hiireviud jäävad siiski ka Eestisse talvitama. Kahjuks ei suuda GPS-saatjate päikesepaneelid meie pimedate talvepäevade jooksul saatjaid piisavalt energiaga varustada ning ühendus siia jäänud viudega enamasti katkeb.

■ **Et pisutki aimu saada nende talvistest tegemistest, paluvad ornitoloogid Tartu ümbruses kohatavatele hiireviudele rohkem tähelepanu pöörata - ehk on tegemist linnuga, kes kannab seljas GPS-saatjat.**

Saatjaga hiireviu.
Foto: Ülo Väli

Vastava märke võiks teha oma vaatluse sisestamisel andmebaasi PlutoF (eElurikkus) või sellest teada anda e-posti teel aadressil ulo.vali@emu.ee.

2020. aasta pakkus rohkelt haruldaste röövlindude pesaleide

Kristo Lauk, Triin Leetmaa, Randar Türkel, Ülo Väli

2020. aasta kevadel ja suvel tekitasid röövlinnusõprade seas elevust mitmed teated haruldaste röövlindude paaride või territooriumide isendite vaatlustest. Soov neile pesitsustele kinnitust leida meelitas Ornitoloogiaühingu röövlinnutöörühma liikmed metsa.

■ Sel sajandil oli enne tänavust aastat Eestis leitud kolm **habekakupesa**: üks 2009. aastal ja kaks 2019. aastal. Tänavu õnnestus Kristo Laukul ühe päeva jooksul, 20. juunil leida Harjumaa idaosast koguni kahe habekakupaari pesa. Need asusid teineteisest 3,5 km kaugusel, mõlemad keskealises kaasikus ning mõlemal juhul oli pesitsuseks kasutatud ilmselt vana raudkullipesa. Esimese pesa juures oli leidmise ajal emasind valvamas, kuid pesast välja roninud poegi puuvõradest kohe leida ei õnnestunud. Õhtul võis siiski pesa juurest kuulda kahe poja toidumangumist. Teine pesapaik avastati juba tänu tuttavaks saanud poegade toidumangumishäälitsusele, seal-samas oli näha ka vanalindu, kes poega valvas ning tähelepanelikult pesa otsijat jälgis. 24. juulil leidis Kristo Lauk samast piirkonnast kolmanda gi pesa. Seekord olid habekakud valinud pesitsemiseks keskealises soises segametsas asuva vana viupesa. Taas oli läheduses kuulda poja toidumangumist ning näha õnnestus ka saagi üleandmist vanalinnult pojale. Harjumaa ja Lääne-Virumaa piiri lähedalt teatati veel neljandastki habekakust, kuid sealt pesa leida ei õnnestunud.

■ Juuni alguses kontrollis Triin Leetmaa Harjumaa saabusid teadet kullipesast, mille lähedal oli nähtud **must-harksaba** paari. Haava harude vahel asunud pesas leidis kile- ja paberitükke,

millega just nimelt harksabad armastavad oma pesi „kaunistada“. Tänavu selles pesas poegi ei olnud, kuid 29. augustil vaatles Kristo Lauk kaht noorlindu vanalindudelt toitu mangumas ning leidis lähedusest uue pesa. Teine must-harksaba pesitsus tehti kindlaks Ida-Virumaal. Kontrollides teadet must-harksaba noorlindudest, leidis Randar Türkel 30. juulil põldudevahelisest metsaribast eduka pesitsuse jälgedega pesa kaselt, mille lähedal tegutses kaks lennuvõimelist noorlindu. Tänavusse aastasse läks kirja ka kolmas must-harksaba pesitsus: juba varem teada olnud pesitsusterritooriumil Järvamaal pesitses taas edukalt must-harksaba ja harksabahüriidi paar, kes tänavu kasvatas üles kolm poega.

■ Viis aastat tagasi, kui aasta linnuks olid viud, kohati Eestis korduvalt üleni valge sulestikuga **leukistlikku hiireviud**. Toona pesa leida ei õnnestunud ja hilisematel aastatel pole selliste lindude vaatlusi rohkem teada. Seetõttu tekitas tänavu aprilli keskel tublisti elevust Ornitoloogiaühingu Facebooki lehe postkasti saadetud sõnum valgest hiireviust Tartumaal. Lisatud fotod kinnitasid, et tegu on leukistliku viuga, kes ühel pildil istus koguni pesas! Juuni alguses käisid koos leidja ja Kerli Habakuga pesa kontrollimas Jaan Grosberg ja Ülo Väli röövlinnutöörühmast. Valget viud pesa kontrollimise ajal ei nähtud, kuid pesas oli pea-aegu lennuvõimeline viupoeg. Poja sulestik polnud küll valge, vaid tüüpiliselt tumedakirju, kuid ega leukismi põhjustavad geenmutatsioonid alati avaldugi. Hilisemad vaatlused näitasid, et valgel hiireviul lennuvõimetus tänavu kolm tavapärase sulestikuga poega.

Valge sulestikuga hiireviul lennuvõimetus tänavu kolm tavapärase sulestikuga poega.

Foto: Kristo Lauk

Habekaku vanalind valvab poega ja jälgib tähelepanelikult pesa otsijat.

Harksabad armastavad oma pesi kaunistada kile- ja paberitükkidega.

Foto: Triin Leetmaa

Foto: Kerli Habak

Huvitavad linnuleid!

25.09 kohati Põõsaspea neemel **põhja-tormilindu** ja päev hiljem nähti samas kohas **ameerika vihijat**. Mõlemal juhul on tegu esmavaatlusega Eestis.

30.09 rõngastati Kabilis **väiketsiitsitaja**, kes on meil eksikülaline.

02.10 rõngastati Kihnus Linakülas **sinisaba**, mis on selle liigi kuues vaatlus Eestis.

Tõmmu-lehelind püüti ja rõngastati 08.10 Kabilis, 15.10 Toolses ja 17.10 Tahkurannas.

10.10 vaadeldi Põõsaspeal **suurärni**. Tegude on selle liigi kuuenda vaatlusega Eestis.

15.10 nähti Türrus **jahipist-rikku**. Eestis on see liik haruldane läbirändaja või talikülaline oktoobrist veebruarini.

16.10 vaadeldi Põõsaspeal **siberi tõmmuvaerast**. See Ida-Siberis pesitsev ameerika tõmmuvaera alamliik eksib Euroopasse väga harva, Eestis oli tegu selle alamliigi 9. vaatlusega.

Trükisetuvustus

Ilmus 2021. aasta seinakalender

Kalender tutvustab tuleva aasta lindu kuldnokka. Kalendris on 12 fotot kuldnoa aastaringist, piltide autorid on Arne Ader, Roger Erikson, Kadi Külm, Kalmer Lehepuu, Margus Ots, Remo Savisaar, Ruth Soeson ja Rainer Tobreluts. Kuldnooka tutvustavate tekstide autor on ornitoloogiaühingu juhataja Margus Ots. Kalendrist leiab ka lindude talvise toitmise ja pesakasti meisterdamise juhendi. Kuuvaataga seinakalender on A4 formaadis, klamberköites ja riputusaasaga. Kalendrit saab osta ornitoloogiaühingust hinnaga 3,50 eurot, postiga tellides lisandub saatekulu. Täpsem info tellimise kohta: <https://www.eoy.ee/ET/11/38/pood>.

Ilmunud on linnumääraja uus trükk

Ilmus „Linnumääraja. Euroopa ja Vahemere maade lindude välimääraja“ uus, täiendatud ja parandatud trükk, mis on välioludesse sobivamas pehmes köites. Tegemist on kõige põhjalikuma ja tänapäevasema Euroopa lindude määrajaga, mis on sobiv nii algajale kui ka kogunud linnuvaatlejale. Raamatu on kirjutanud ja illustreerinud kolm väga hinnatud ja palju rännanud ornitoloog: Dan Zetterström, Killian Mullarney, Lars Svensson. Esmatrükk ilmus eesti keeles 2012. aastal.

Kaarel Võhandu.

Foto: Marko Mägi

EOÜ nõukogus

Eesti Ornitoloogiaühingu nõukogu valis ühingu **uueks juhatajaks Kaarel Võhandu**, kes asub tööle 18. detsembril. Kaarel Võhandu on ornitoloogiaühingu liige ning aktiivne linnuvaatleja, ta on osalenud erinevate linnuseire projektide planeerimisel ja läbiviimisel. Võhandu on lindude vastu sügavamalt huvi tundnud 13 aastat, viimased seitse aastat on ta tegutsenud loodustiigi ja ornitoloogina. Ta on andnud koolides loenguid lindude rändest ning viimasel neljal aastal Tartu Ülikoolis kaitsealustest linnuliikidest. Samuti on tal organisatsiooni ja projekti juhtimise kogemus.

Ornitoloogiaühingu

kontor Tartus Veski 4 on külastajatele

AJUTISELT SULETUD

seoses koroonaviiruse ulatusliku levikuga. Töötame kodukontorites. Meiega saab ühendust e-posti ja mobiiltelefonide teel. Kontaktid leiab ühingu kodulehelt:

www.eoy.ee/tootajad/

1. jaanuaril algab KULDNOKA-AASTA

Kuldnooki saab tegelikult juba praegugi vaadata, sest mitte kõik kuldnokad ei rända meilt talveks ära. Sel sügisel on neid ka tavapärasest rohkem näha, kuna soojade ilmade tõttu pole neil vajadust lõuna poole rännata. Praegu näevad kuldnokad aga teistsugused välja, kui oleme harjunud neid nägema: nad pole nii värvilised ja nokk on neil must. Kollane nokk ongi neil ainult pesitsusajal, hiljem hakkab see tuhmuma. Kui te praegu näete kollase nokaga musta lindu toidumaja juures tegutsemas, siis pole see mitte kuldnokk, vaid hoopis muustrastas.

Kuldnoka-aastal on ühingu plaanis korraldada mitmesuguseid üritusi, millest esimesed leiavad aset juba aasta alguses, nt joonistusvõitlus. Mis kujul see aga toimub, on alles saladus. Kõigil aasta linnu tegevustel saab silma peal hoida 1. jaanuaril avaneval kuldnoka kodulehel www.eoy.ee/kuldnokk.

Osale!

25. detsember - 7. jaanuar	Maismaa talilinnuloenduse teine periood üle Eesti.
16.-17. jaanuar	Keskjalvine veelinnuloendus
29.-31. jaanuar	Talvine aialinnuvaatlus
15.-28. veebruar	Maismaa talilinnuloenduse kolmas periood

Operatiivset infot ürituste kohta saab ühingu kodulehelt.

Vaata meie kodulehelt ka teisi linnuteemalisi raamatuid ja meeneid. Valikus on rännamärgid ning raamatud nii algajale ja päris pisikestele linnuhuvilistele kui ka edasijõudnud vaatlejatele. Iga ostuga toetad ühingu tegevust lindude kaitsmisel ja hoidmisel.

TOETA EOÜ linnukaitselisi tegevusi „Ma armastan aidata“ keskkonna kaudu! www.armastanaidata.ee

Ma
aidata

Eesti Ornitoloogiaühing

Address: Veski 4, Tartu 51005
Telefon: 742 2195
E-post: eoy@eoy.ee
www.eoy.ee

Tiirutaja

Toimetaja: Ulvi Karu
E-post: ulvi.karu@eoy.ee
Tiirutaja ilmub neli korda aastas

Teostus: HIMANTO.EE

Toetajad

Lehe väljaandmist on peale märgitud fotoautorite toetanud: Keskkonnainvesteeringute Keskus

ISSN: 1736-6844

Selles Tiirutajas kirjutavad

Mall Hiimäe on folklorist ja ühingu auliige

Airiin Ling on Eesti Maaülikooli kesk-konnakaitse esmakursuslane

Jaanus Elts on mitmete projektide koordinaator ühingus

Riho Marja on teadur ja tegeleb ühingu põllulindudega seotud projektiga

Ülo Väli juhib ühingu röövlinnu-töörühma ja koordineerib röövlinnuseiret

Tiiu Tali veab Tiirutaja persoonilugude rubriiki ning on fenovaatluste koordinaator

Liis Keerberg on linnunimetuste komisjoni liige, veab Tiirutajas persoonilugude rubriiki

Ulvi Karu on Tiirutaja toimetaja, immuun-ökoloogia teadur